

Auteursrecht op foto's

Wie een foto maakt, heeft daar zonder verdere poespas auteursrecht op. Het maakt niet uit of de fotograaf amateur of professional is, of de foto in opdracht is genomen of dat er een *copyright notice* achterop staat. De enige echte eis is dat sprake is van enige creativiteit bij de foto. Zo zal een eenvoudige pasfoto voor op het rijbewijs meestal geen auteursrecht hebben, omdat hier geen creatieve arbeid van de fotograaf bij nodig is.

Met dit auteursrecht kan de fotograaf iedere kopie of publicatie van de foto verbieden. Tijdschriften, boeken, maar ook websites hebben dus toestemming van de fotograaf nodig om zijn foto's te publiceren. Zelfs wanneer zij dit gratis en zonder commercieel oogmerk zouden willen doen.

Tot zeventig jaar na het overlijden van de fotograaf kunnen ook zijn nabestaanden zo'n verbod uitspreken. Pas daarna vervalt het auteursrecht en is de foto 'publiek domein' geworden.

Wettelijke uitzonderingen

In enkele gevallen kan een fotograaf gebruik van een foto niet verbieden. Zo kan een foto die onderwerp van nieuws is, vrijelijk worden getoond door nieuwsmedia. Denk bijvoorbeeld aan het afdrucken van de winnende World Press Photo in de krant bij een bericht daarover. Ook mogen anderen bij bespreking van een foto deze laten zien, of bij een aankondiging van een fototentoonstelling een kenmerkende foto uit de collectie laten zien. Wel is in alle gevallen bronvermelding verplicht.

Meer hierover op <http://www.iusmentis.com/auteursrecht/citeren/beeldcitaat/>

Portretrecht

Wie herkenbaar op de foto staat, kan in veel gevallen bezwaar maken tegen publicatie ervan. Dit *portretrecht* bestaat in twee varianten, afhankelijk van hoe de foto tot stand gekomen is.

- Bij een portret in opdracht (met dus een poserend model) is voor elk gebruik van de foto toestemming nodig van het model.
- Bij een portret dat niet in opdracht genomen is, mag de foto worden gebruikt tenzij dit gebruik de privacy of commerciële belangen van het model zou schenden.

Portretrecht geldt niet alleen voor professionele modellen, maar ook voor gewone mensen die per toeval op een foto terechtkomen. Zeker bij commercieel gebruik van een foto is er al snel sprake van een schending van het portretrecht. Voor stockfotografie is dan ook het gebruikelijk dat personen die herkenbaar op de foto staan, een zogeheten *model release of modelvrijgave* tekenen waarin ze aangeven geen bezwaar te hebben tegen publicatie van de foto.

Overigens heeft het model dat poseerde voor een foto, het recht om de foto te kopiëren voor haar eigen gebruik (bv. in een portfolio) en zelfs om deze foto zonder toestemming in nieuwsbladen of tijdschriften af te laten drukken. Zij is alleen verplicht om de naam van de fotograaf te laten vermelden. De fotograaf daarentegen mag zonder toestemming van het model de foto niet publiceren of in zijn portfolio opnemen. Natuurlijk kunnen fotograaf en model vrijelijk andere afspraken maken over hergebruik van foto's.

Meer over portretrecht in <http://www.iusmentis.com/auteursrecht/nl/foto/portretrecht/>

Kunst in het openbaar

Kunstwerken zijn net zo goed als foto's beschermd door het auteursrecht. Een foto van een standbeeld, schilderij of andere beeldende kunst publiceren kan dan ook tot juridische conflicten met de kunstenaar leiden. Toch heeft een fotograaf niet in alle gevallen toestemming nodig. De wet kent namelijk een aantal wettelijke uitzonderingen.

De belangrijkste uitzondering is waarschijnlijk wel die van kunst in de openbare ruimte. Kunstwerken die permanent in openbare plaatsen geplaatst zijn, mogen worden gefotografeerd zonder verdere toestemming. Denk aan een standbeeld op het marktplein, graffiti op een buitenmuur langs het spoor, de Erasmusbrug in Rotterdam of een monument op een openbaar toegankelijk kerkhof. Een schilderij in een museum valt niet onder deze regeling, want een museum is geen openbare plaats maar privé-eigendom. Daar mag alleen worden gefotografeerd met toestemming van de eigenaar.

Tot 2004 gold deze uitzondering alleen voor kunst die niet het hoofdonderwerp van de foto vormde. Deze eis is in 2004 echter geschrapt uit de Auteurswet. Een foto specifiek van een kunstwerk maken is dus geen probleem meer, zolang het kunstwerk maar niet wordt 'uitgeknipt' en los van de context wordt gebruikt.

Een andere uitzondering gaat over kunst die per toeval in beeld komt. Hierover kan de maker geen claim leggen, zolang het getoonde maar een ondergeschikte rol speelt bij de foto. Wie een wethouder fotografeert die tijdens een interview voor een schilderij staat, heeft geen toestemming van de schilder nodig. Maar wordt ingezoomd op het schilderij, of vraagt de fotograaf expliciet of de wethouder daar wil gaan staan omdat de compositie dan beter wordt, dan is meestal wel toestemming nodig.

En net zoals mensen foto's mogen tonen als die onderwerp van nieuws zijn, mag een fotograaf bij beeldende kunst fotograferen (en de foto's publiceren) bij een nieuwsreportage of verslaggeving die over het kunstwerk of de kunstenaar gaat.

Meer over het fotograferen van kunst op
<http://www.iusmentis.com/auteursrecht/nl/foto/openbarekunst/>

Deze tekst is geschreven door ICT-jurist Arnoud Engelfriet.

Heeft u juridisch advies nodig over de rechten en plichten van fotografen? Of heeft u vragen over auteursrecht of portretrecht? Dan kunt u contact opnemen met juridisch adviesbureau ICTRecht, gespecialiseerd in internetrecht en intellectueel eigendomsrecht.

ICTRecht
Borneostraat 59
1944 WN Beverwijk
T 0251 501000
E a.engelfriet@ictrecht.nl
I www.ictrecht.nl